

CZILICH ANNA
NAPLÓJA

CZILlich
ANNA
NAPLÓJA

fapadoskonyv.hu

2010

*Élünk utálva életünket és
Meghalni mégis félünk. A napok
Gyűlölt igáját hordva küszködő
Szívünkön, mely vagy bánatban remeg,
Vagy a gyönyörtől lázasan dobog,
Gyönyörtől, melyre kín vagy bágyadás
Következik.*

BYRON: MANFRED

1917. január 21.

Kitépelt lapok nyoma naplómban, és egy sor írást sem látok, csak amit épp most írok. S mikor e lapokat kitéptem, a múlt év november 23-án életem egy fejezetét zártam le, mikor a tűzbe vetettem az ezt a lapot megelőzőket, és akkor nem is láttam még, hogy akkor gördült le a függöny az első vagy a második felvonás után. (Mert hisz az ember azt sohasem tudja, hogy hányadik felvonását játssza az életnek). És most folytatom azt, amit az utolsó kitépelt lapra írtam. A kertünk sötét fenyőfái s köztük lomhán tovaterjedő kékes-fehér köd...

1917. február 8.

Olvasom az előbbi feljegyzésem utolsó csonka mondatát. Úgy látszik megzavartak és nem folytathattam. Igen, e csonka mondat olvasására megint felelevenedik az a kép szemeim előtt, amelyet akkor akartam leírni: „s köztük lomhán tovaterjengő kékes-fehér köd”, igen, s most látom megint a kékes ködöt s látom magam, amint megálltam az udvaron, míg mellettem hordták a bútorokat a szállító kocsi s én néztem a sötét fenyők közé, ahogy a ködbe burkolva ott állottak előttem, és egy pillanatra feledve mindent, hallgattam a verebek csiripelését, ahogy éjjeli szállásukon a fenyők ágai közé helyezkedtek el nagy lár mával. Melankolikus novemberi délután volt, és én tudom, hogy azoknak a csiripelő verebeknek hangját sohasem fogom elfeledni, mindig,

egész életemen a fülembé fog csengeni, és éppúgy nem fogom elfeledni, mindig magam előtt fogom látni, mint egy képet, a fenyőimet is az őszi köd borongós fátylán át. Akkor búcsúztam a Kertész utcától s a verebek csak csiripeltek tovább, mint akármelyik őszi vagy téli estefelélé. De az én szívemben mennyi emléket ébresztettek akkor, Istenem, mikor még minden délután mentem puskával a vállamon a szegény verebek csiripelése után. De most minden másképpen van, most a puszka helyett hosszú papírtekercecsekkel felszerelve megyek a festőiskola felé a pesti utcákon... De itt is éppúgy belebámulok a ködbe, amint reggel a hídon át igyekszem Budára s ugyanúgy elfog a köd láttára a melankólia, mint otthon az egri kertben, mikor még a flóbert lógott a vállamon. S oly sokszor gondolom, érzem, amikor a hídon megyek át és nézem a ködöt, amely a távolban Lágymányos felett libeg, hogy ha igazán egyszer festő leszek, hogy fogok egy ilyen ködös képpel sikert elérhetni. Mert érzem, hogy ebbe minden igaz szubjektív érzésemet, minden világfájdalmamat bele tudnám vegyíteni, bele tudnám festeni, a ködbe, a semmibe.

1917. február 9.

Most megint van egy kis időm írni, Anyus nincs itthon, magam vagyok az egész lakásban. Néha úgy szeretek magam is lenni, különösen itt Pesten. Mert otthon Egerben, ha magam akartam lenni, csak ki kellett mennem a kertbe, no de azt itt nem tehetem, meg itt oly kicsi a lakás is, hogy folyton tanúk előtt kell lenni, én meg úgy szeretek néha magam is lenni gondolataimmal. Délelőtt kinn voltam a Ligetben magamban korcsolyázni. Végre sikerült széttörnöm 18. évemre a rabság lealázó bilincseit is, hogy ne tehessek még egy lépést sem az utcán kíséret nélkül. De ha meggondolom, ennek magam vagyok az oka, az a megfoghatatlan apátiám ebben a tekintetben, hogy még csak meg sem próbáltam ez ellen szólni, bármennyire is ellenemre volt. No de ezt már legalább elértem, Pest nélkül ez sem sikerült volna soha, és itt máskülönben is meg vagyok elégedve, legalább is annyira, mint akinek már az a szerencsétlensége

volt, hogy erre a földre szülessen, én is ezt mondom, mint ahogy lord Byron mondta egy levelében.

1917. február 19.

Megint jó pár napja nem írtam semmit e lapokra, pedig úgy szeretnék minden nap, de hát nem lehet. A múlt héten három napig lenn voltam Eliz nénivel, Sárít őrizni, mert ő elutazott, szegénynek meghalt az apja. Eliz nénit igazán megszerettem, mert nem olyan gondolat- és érzésnélküli fabáb, mint a legtöbb ember. Sári már kevésbé tetszik. Csodálatos, hogy mindig az idősebb egyének között találok olyanokat, akik tetszenek.

Ródlizni és korcsolyázni már régen nem voltam különböző okok miatt, és a lábam is meg van fagyva, de holnap talán már felmegyek a Svábhegyre ródlizni. Múltkor nagyon kellemes volt ott, Okolicsányi Mikivel voltam.

Igaz, azt meg el is felejttem mondani, hogy már más festőiskolába járok. Most messzebb kell mennem, mint ezelőtt, most már rászorultam a villamosra, vagyis a hadiprésre, ahogy én szoktam mondani. Úgy sajnálom a szép reggeli sétákat a hídon át, no de kárpótol az, hogy visszafelé már gyalog jövök a Ferenc József hídtól. Oly szép a befagyott havas Duna. És ebbe a festőiskolába jobban is szeretek járni, itt inkább hagyjak az egyéni felfogásom szerint dolgozni. Legközelebb befejezem már a második modell után készült rajzomat. De mennyi mindent fecsegek ma össze-vissza, pedig igazán nem vagyok valami nagyon vidám hangulatban. Tegnap este Byrontól tanultam be egy szakaszt a Manfrédból. A legmélyebb világfájdalom borong és sikolt át rajta, de ez megfelelt a hangulatomnak. Ugyan az én hangulatomnak Byron világfelfogása mindig megfelelt, azért is szeretem őt olvasni, mert a saját, néha még önmagam előtt is homályos, csak a lelkem mélyén élő érzelmeimet önti formába, hozza a napvilágra az ő költészete és géniusza. A saját lázas gondolatom és szívem forrongó érzelmeit látom formába öntve, megtestesülve holt és fekete betűiben.

Istenem, most feltekintek és szemembe ötlük, három sor ablakot látok egymás felett, és barna csupasz falakat, s a sötétebb sarkokban kéke-

sen látszik a ködfüstös, nagyvárosi levegő, a hó esik. Én itt ülök az ablak mellett az íróasztalomnál és írok éppúgy, mint otthon Egerben s néha szinte elfelejtem, hogy hol vagyok. Csak ha kitekintek az ablakon, és a végtelennek látszó hótakaró, beláthatatlan köd, a fenyőfáim és a gyümölcsfák kopasz ágai helyett egy füstös, szomorú fal néz rám, akkor jut eszembe, hogy most már minden másképpen van. De néha mégis úgy elfog a vágy a szabad, édes, bűbájos természet után. Igen, holnap kimegyek a Svábhegyre a ródlimmal, de inkább fát és tiszta szűz havat látni, és a szemem akadálytalanul a szabad messzeségbe mélyeszteni. Egy csendes, magányos, behavazott erdei útra vágyódom, az kell az én nyugtalan szívemnek.

1917. február 22.

Megint magam vagyok, írhatok. Azóta, hogy utoljára írtam ide, nem sok történt, lehet mondani semmi, de a Svábhegyen, ahogy elhatároztam, fenn voltam. Milyen szép is volt!

Megint olyan fájdalmas, szomorú hangulatban vagyok, nem tehetek róla, úgy lázong a szívem, az agyam. Filozófiát tanulok, két különböző felfogás viaskodik bennem, vagy talán több is. De talán mindenki így van (akiben már van érzés és fogékonyság), ha a filozófiával kezd foglalkozni, őszinte érzéseim és szívem az ismeret kritikai idealizmus végzetlen mélységei felé ragadnak. Csodálatos, annyira meg tudom érteni ezt a teóriát, hogy mintegy a fizikai énem és felfogásom sem szólal fel ellene, nem lázad fel ellene, mintegy ösztönszerűleg sem. Fizikai énem, mily furcsán hangzik ez itt. De most még magam sem tudom, hogy mit is hiszek tulajdonképpen, de mintha azt érezném, hogy a lelkem legmélyén azt mondja egy hang, hogy az egész lét csak álom. Igen, álom lenne, érzékeink álma a természet, a fizikai ember (nem a lelki), a tenger, az erdő, a sivatag végtelen homoktengere, a nap, a csillagok, a végtelenség, minden! És mégis, nem teljesen mindegy az nekünk, hogy álom-e vagy valóság ez az egész mindenség?